

Neovisni mehanizam izvješćivanja

Sažetak o zajedničkom
stvaranju za Hrvatsku
2023.

Open
Government
Partnership

Independent
Reporting
Mechanism

Uvod

Ovaj sažetak Neovisnog mehanizma izvješćivanja (*eng. Independent Reporting Mechanism: IRM*) Partnerstva za otvorenu vlast (POV) služi za potporu u postupku stvaranja i osmišljavanja petog akcijskog plana Hrvatske te za jačanje kvalitete, ambicije i izvedivosti mjera. Sažetak pruža pregled prilika i izazova za otvorenu vlast u kontekstu zemlje i nudi preporuke. Navedene preporuke su prijedlozi, a ovaj sažetak ne predstavlja evaluaciju određenog akcijskog plana. Njegova je svrha pružiti informacije za proces planiranja zajedničkog stvaranja akcijskog plana na temelju kolektivnih nalaza IRM-a i nalaza specifičnih za Hrvatsku. Ovaj sažetak namijenjen je upotrebi kao pomoć u trenutku u kojem vlada i civilno društvo određuju smjer i sadržaj sljedećeg akcijskog plana. Nacionalni dionici Partnerstva za otvorenu vlast odredit će u kojoj mjeri će uključiti preporuke iz ovog sažetka.

Sažetak o zajedničkom stvaranju temelji se na rezultatima istraživanja u prethodnim [izvješćima IRM-a za Hrvatsku](#) i pruža preporuke na temelju podataka i zaključaka tih izvješća. Sažetak se također oslanja na druge izvore kao što su [Nacionalni priručnik Partnerstva za otvorenu vlast](#), [Standardi sudjelovanja i zajedničkog stvaranja Partnerstva za otvorenu vlast](#) i [Smjernice IRM-a o procjeni minimalnih zahtjeva Partnerstva za otvorenu vlast](#) i [minimalnog praga za „uključivanje“](#) kako bi se osiguralo da su pružene preporuke ažurirane u svjetlu razvoja događaja od kada su ta izvješća o IRM-u napisana te kako bi se preporuke obogatile oslanjajući se na usporedivo međunarodno iskustvo u izradi i provedbi mjera iz akcijskog plana Partnerstva za otvorenu vlast, kao i na drugu relevantnu praksu u otvorenoj upravi. Ovaj sažetak o zajedničkom stvaranju pregledalo je više osoblje IRM-a radi dosljednosti, točnosti i s ciljem maksimiziranja relevantnosti konteksta i djelotvornosti preporuka. Prema potrebi, podneske pregledavaju vanjski recenzenti ili članovi Međunarodnog panela stručnjaka IRM-a (*eng. Independent Experts Panel: IEP*).

IRM je sastavio ovaj sažetak o zajedničkom stvaranju u prosincu 2023.

Sadržaj

Odjeljak I: Postupak zajedničkog stvaranja akcijskog plana	2
Odjeljak II: Izrada akcijskog plana	5

Odjeljak I: Postupak zajedničkog stvaranja akcijskog plana

Hrvatska je članica inicijative Partnerstvo za otvorenu vlast (POV) od 2011. godine i izradila je četiri akcijska plana POV-a. Predstojeći postupak zajedničkog stvaranja bit će prvi postupak koji će se u potpunosti provesti u skladu s ažuriranim standardima POV-a za sudjelovanje i zajedničko stvaranje (koji su ažurirani u siječnju 2022.) i prvi od vrhunca pandemije bolesti COVID-19.

To predstavlja priliku hrvatskoj vladi, Savjetu inicijative Partnerstvo za otvorenu vlast (hrvatskom višedioničkom forumu) i širem civilnom društvu da ispune minimalne zahtjeve ažuriranih standarda, kao i da idu korak dalje i razviju ambiciozan postupak zajedničkog stvaranja sljedećeg akcijskog plana.

IRM je procijenio da je tijekom procesa zajedničkog stvaranja akcijskog plana 2022.–2024. (lipanj) Hrvatska imala funkcionalnu internetsku stranicu i repozitorij Partnerstva za otvorenu vlast, uspješan mehanizam za prikupljanje povratnih informacija i obrazložen odgovor Savjeta Inicijative Partnerstvo za otvorenu vlast. Tri minimalna zahtjeva koja bi trebala ispuniti odnose se na redovitost sjednica Savjeta Inicijative Partnerstvo za otvorenu vlast, objavu prethodne obavijesti o pokretanju postupka zajedničkog stvaranja akcijskog plana i provedbu aktivnosti informiranja. IRM napominje da je jedan od ključnih razloga neispunjavanja ovih minimalnih zahtjeva u prethodnom ciklusu povezan s ograničenjima vezanim za pandemiju bolesti COVID-19, što znači da bi ih trebalo biti moguće ostvariti u predstojećem postupku zajedničkog stvaranja akcijskog plana. Iako Hrvatska pruža različite mogućnosti za uključivanje u razvoj akcijskog plana, mogla bi poboljšati svoj postupak stvaranja kako bi bilo ambiciozniji i uključiti određene elemente deliberacije.

IRM preporučuje Savjetu Inicijative Partnerstvo za otvorenu vlast da razmotri sljedeće mjere za poboljšanje postupka zajedničkog stvaranja:

- osigurati da se višedionički forum sastaje najmanje jednom svakih šest mjeseci tijekom postupka zajedničkog stvaranja i provedbe akcijskog plana.
- pružati jasne i dostupne informacije o planiranim/predstojećim aktivnostima i tekućem napretku u postupku zajedničkog stvaranja akcijskog plana.
- istražiti korištenje deliberativnih metoda za uključivanje nedovoljno zastupljenih skupina i građana za koje je manje vjerojatno da će se uključiti.

PREPORUKE

Preporuka 1: Osigurati da se višedionički forum sastaje najmanje jednom svakih šest mjeseci tijekom postupka zajedničkog stvaranja i provedbe akcijskog plana.

Osnovan 2012. godine, hrvatski Savjet inicijative Partnerstvo za otvorenu vlast (Savjet POV-a) jedan je od najdugovječnijih višedioničkih foruma (*eng. multistakeholder forum: MSF*) u Partnerstvu za otvorenu vlast. Informacije o Savjetu inicijative Partnerstvo za otvorenu vlast, uključujući njegov trenutačni mandat, članstvo, poslovnik i zapisnike sa sjednica, dostupne su na internetu.

Tijekom pandemije bolesti COVID-19 i povezanih ograničenja, Savjet inicijative Partnerstvo za otvorenu vlast održao je sve svoje sjednice putem interneta, što pokazuje njegovu sposobnost da brzo prilagodi svoje postupke promjenjivim kontekstima.

Savjet je 15. prosinca 2020., 26. svibnja 2021. i 11. veljače 2022. održao inicijalne sjednice za zajedničko stvaranje akcijskog plana 2022.–2024.

Prema informacijama dostupnim na internetu, Savjet se nije ponovno sastao od veljače 2022.

To je izazov za Savjet i hrvatski proces Partnerstva za otvorenu vlast u ispunjavanju minimalnih zahtjeva navedenih u Standardima sudjelovanja i zajedničkog stvaranja Partnerstva za otvorenu vlast, prema kojima se višedionički forum treba sastajati najmanje svakih šest mjeseci.

Stoga višedionički forum treba sazvati sjednicu što je prije moguće i započeti postupak zajedničkog stvaranja akcijskog plana te osigurati redovno održavanje sjednica, barem jednom u šest mjeseci, kako tijekom zajedničkog stvaranja akcijskog plana, tako i u razdoblju njegove provedbe.

Preporuka 2: Pružati jasne i dostupne informacije o planiranim/predstojećim aktivnostima i tekućem napretku u postupku zajedničkog stvaranja akcijskog plana.

Internetska stranica i repozitorij Partnerstva za otvorenu vlast za Hrvatsku pružaju sažetak procesa zajedničkog stvaranja sadašnjeg Akcijskog plana (za razdoblje 2022.–2024.) i prethodnih akcijskih planova. Ured za udruge pokrenuo je javno savjetovanje o prioritetnim aktivnostima za uključivanje u akcijski plan i objavio izvješće o zaprimljenim povratnim informacijama. Povratne informacije dobivene kroz savjetovanje i višedionički forum upotrijebljene su u izradi akcijskog plana. Vlada je potom provela interno savjetovanje za članove višedioničkog foruma o nacrtu akcijskog plana, nakon čega je uslijedilo još jedno javno savjetovanje u kojem su građani mogli davati komentare. Objavljena su izvješća o tim savjetovanjima.

Minimalni zahtjevi Standarda sudjelovanja i zajedničkog stvaranja Partnerstva za otvorenu vlast navode da informacije o procesu zajedničkog stvaranja moraju biti dostupne najmanje dva tjedna prije početka izrade akcijskog plana. Iako je u posljednjem postupku izrade akcijskog plana višedionički forum bio unaprijed obaviješten, bilo bi dobro osigurati da se iste informacije objavljuju i na internetu kako bi javnost lako razumjela proces. To bi također zahtijevalo objavu informacija o raspoloživim mogućnostima za pružanje doprinosa procesu izrade akcijskog plana. Primjerice, [Rumunjska](#) je prije pokretanja svog posljednjeg postupka zajedničkog stvaranja akcijskog plana POV-a objavila vremenski okvir čitavog postupka.

Iako ima smisla centralizirati informacije i relevantne poveznice na konzultacije i izvješća na jednom mjestu na hrvatskoj web-stranici Partnerstva za otvorenu vlast, također bi bilo dobro proaktivno pružati jasne i dostupne informacije o početku postupka zajedničkog stvaranja akcijskog plana na društvenim medijima i/ili drugim lokacijama kako bi se privukla šira publika za sudjelovanje.

Preporuka 3: Istražiti korištenje deliberativnih metoda za uključivanje nedovoljno zastupljenih skupina i građana za koje je manje vjerojatno da će se uključiti.

Izrada hrvatskog akcijskog plana u različitim etapama pruža višestruke mogućnosti za doprinos javnosti i članova višedioničkog foruma. Međutim, ova javna savjetovanja imala su ograničene doprinose – tijekom savjetovanja o prioritetima akcijskog plana u postupku zajedničkog stvaranja 2022.–2024. zaprimljeno je samo [12 komentara](#).

Budući da je ovaj mehanizam dobro uspostavljen u hrvatskom postupku zajedničkog stvaranja Partnerstva za otvorenu vlast, višedionički forum bi mogao odlučiti usvojiti strategiju šireg i ciljanog angažmana u ranim fazama kako bi se utvrdili prioriteti akcijskog plana. To bi moglo uključivati proaktivnije metode uključivanja javnosti putem osobnih i mrežnih sastanaka. Kako bi se doseglo dalje od uobičajenih i očekivanih dionika, neki od tih sastanaka mogli bi se održati izvan glavnog grada.

Sastanci s javnošću radi utvrđivanja prioriteta akcijskog plana također bi mogli ciljano uključiti nedovoljno zastupljene skupine kao što su žene, mladi, etničke manjine i osobe s invaliditetom. Bilo bi dobro ispitati koje skupine u hrvatskom društvu nisu zastupljene ili su nedovoljno zastupljene u Partnerstvu za otvorenu vlast te osmisliti postupak zajedničkog stvaranja kojim bi se doseglo te ljude. To može pomoći u osmišljavanju mjera za rješavanje pitanja koja izravno utječu na određene skupine građana.

Sažetak o zajedničkom stvaranju u 2023. za Hrvatsku

Hrvatska bi također mogla istražiti pristup sličan [finskim](#) „nacionalnim dijalozima“ (ranije „dijalozi o zatvaranju“, eng. *lockdown dialogues*) koji građanima pružaju priliku da razmjenjuju iskustva, poboljšaju razumijevanje i utvrde prioritete. Umjesto upućivanja općeg poziva javnosti, finska vlada primijenila je ciljani pristup, odnosno slanje personaliziranih pozivnica potencijalnim sudionicima kroz široku mrežu skupina i kontakata, u cilju uključivanja „običnih“ građana koji se inače ne bi uključili u takve aktivnosti.

Open
Government
Partnership

Odjeljak II: Izrada akcijskog plana

MOGUĆA PODRUČJA MJERA

Peti akcijski plan Hrvatske mogao bi nastojati provesti preporuke iz međunarodnih procjena, ali i slijediti nova područja javnih politika koja nisu bila uključena u prethodne akcijske planove. To bi moglo uključivati osiguravanje djelotvornog i učinkovitog Državnog odvjetništva za borbu protiv korupcije, usvajanje i provedbu registra lobiranja, kao i poboljšanje slobode i transparentnosti medija. Mjera posvećena klimatskoj i okolišnoj otvorenosti mogla bi biti novo potencijalno područje za oblikovanje mjera u sljedećem akcijskom planu.

PODRUČJE 1. Osigurati djelotvorno i učinkovito Državno odvjetništvo za borbu protiv korupcije.

Mjere kojima se uvode ili poboljšavaju antikorupcijske mjere pojavljivale su se u prethodnim akcijskim planovima Hrvatske. Međutim, [Izvješće Europske komisije o vladavini prava za 2023.](#) i [Ekonomski pregled OECD-a za Hrvatsku za 2023. godinu](#) ističu da se korupcija na visokoj razini i sitna korupcija i dalje smatraju široko rasprostranjenima. Sljedeći akcijski plan pruža Hrvatskoj priliku za rješavanje pitanja navedenih u tim procjenama. Takve aktivnosti mogle bi doprinijeti naporima Hrvatske da postane članica OECD-a.

Percepcija korupcije i klijentelizma kod mnogih je građana visoka, premda [Vlada ističe](#) da se bori protiv korupcije. S obzirom da Vlada provodi Strategiju sprječavanja korupcije, moglo bi se osigurati da praćenje provedbe povezanih akcijskih planova slijedi model sličan ili usklađen s procesom Partnerstva za otvorenu vlast. Osiguravanje nadzora civilnog društva i građana nad provedbom, zajedno s mogućnošću pozivanja institucija na odgovornost na sjednicama, može pomoći u osiguravanju dublje institucionalizacije ciljeva antikorupcijske strategije. Nakon što je nedavno potpisala [Konvenciju OECD-a o borbi protiv podmićivanja stranih javnih dužnosnika u međunarodnom poslovanju](#), Hrvatska vlada mogla bi se posebno obvezati na suradnju s civilnim društvom u praćenju njezine provedbe.

Osim toga, [Freedom House](#) navodi da su korupcijska pitanja, koja uključuju visoke vladine dužnosnike, državna poduzeća, institucije za nadoknadu sredstava EU-a i lokalne vlasti, nastavila preplavljivati Državno odvjetništvo. Jedna ključna preporuka za poboljšanja u ovom području proizašla je iz povećanja učinkovitosti istrage i kaznenog progona korupcije, što jednostavno može zahtijevati veća financijska sredstva i kadrovske kapacitete. Moguće su i promjene politike ili zakonodavstva, kao što je revizija Zakona o kaznenom postupku, potrebne za jačanje ili ubrzanje obrade istražnog postupka. U takve političke ili zakonodavne rasprave mogle bi se uključiti organizacije civilnog društva s relevantnim stručnim znanjem. Ostale aktivnosti mogu uključivati povećanje transparentnosti istrage Državnog odvjetništva na način koji bi pomogao osigurati učinkovitu obradu i veću transparentnost kaznenih prijava i ishoda kaznenog progona.

Korisni resursi:

- Transparency International: [Recommendations on asset and interest declarations for OGP Action Plans](#) (Preporuke o prijavama imovine i sukoba interesa za akcijske planove Partnerstva za otvorenu vlast).
- OECD: [Standards on anti-corruption and integrity](#) (Standardi o antikorupciji i integritetu).
- Svjetska banka: [Using asset disclosure for identifying politically exposed persons](#) (Upotreba prijave imovine za identifikaciju politički izloženih osoba).
- Ukrajina (2014.–2016.) i Španjolska (2020.–2024.) rade na ovom području javnih politika.
- Partneri koji mogu pružiti podršku: [Gong, OECD](#).

PODRUČJE 2. Nastaviti s usvajanjem registra lobista i zauzeti ambiciozan pristup njegovoj provedbi.

Europska komisija i OECD istaknuli su potrebu za poboljšanjem transparentnosti i odgovornosti kroz poboljšanje etičkog kodeksa, stvaranje registra lobista, postavljanje pozitivnih primjera i provođenje kampanja informiranja i podizanja svijesti. Takve aktivnosti za uvođenje ili poboljšanje antikorupcijskih mehanizama i strategija predstavljaju [izazov otvorene vlasti](#).

Iako se akcijskim planom za razdoblje 2022.–2024. nastojalo osigurati donošenje zakona o transparentnosti lobiranja, vjerojatno je da trenutačna kašnjenja znače da se bilo koji usvojeni zakon neće početi provoditi prije kraja razdoblja akcijskog plana. Stoga bi imalo smisla da se ova mjera prenese u sljedeći akcijski plan, odnosno u njega uključi dovršetak postupka donošenja zakona u Saboru i poduzimanje radnji vezanih uz njegovu provedbu. To bi moglo značiti da svaki implementirani registar lobista čini informacije dostupnim u formatu otvorenih podataka, odnosno tako da budu lako dostupne, pretražive i povezane s relevantnim bazama podataka koje se odnose na javnu nabavu, kao i registre trgovačkih društava i stvarnih vlasnika. Sudjelovanje civilnog društva u razvoju tih baza podataka moglo bi dodati vrijednost procesu i njegovim ishodima.

Korisni resursi:

- POV: [Common challenges in lobbying transparency](#) (Zajednički izazovi u transparentnosti lobiranja).
- Access Info, Sunlight Foundation, Transparency International i Open Knowledge Foundation: [International Standards for Lobbying Regulation](#) (Međunarodne norme za regulaciju lobiranja).
- OECD: [Principles for Transparency and Integrity in Lobbying](#) (Načela transparentnosti i integriteta u lobiranju).
- Estonija ([2020.–2022.](#)), Finska ([2019.–2023.](#)) i Latvija ([2019.–2021.](#)) radile su na ovom području javnih politika.
- Partneri koji mogu pružiti tehničku podršku: [Gong](#), [OECD](#).

PODRUČJE 3. Poboljšati slobodu i transparentnost medija.

Hrvatska je u prethodne akcijske planove uključila reforme u području transparentnosti vlasništva nad medijima. U [Izveštaju o vladavini prava Europske komisije za 2023.](#) navodi se da su informacije o vlasništvu nad medijima javno dostupne, ali se ukazuje na područja poboljšanja slobode i transparentnosti medija, koja bi se mogla razviti u potencijalne mjere budućeg akcijskog plana. U postupcima javnog nadmetanja za oglašavanje državne i javne uprave u lokalnim i regionalnim medijima zakon propisuje da se sredstva dodjeljuju putem javnog poziva koji navodi relevantne kriterije, a većina relevantnih tijela organizirala je takve pozive u skladu sa Zakonom o elektroničkim medijima. Razvoj ili jačanje mjera za potporu neovisnim medijima ili zaštitu novinara [jedan je od izazova otvorene vlasti](#).

Općenito govoreći, Hrvatska treba riješiti probleme koji i dalje utječu na profesionalno okruženje za novinare navedene u izvješću. To bi se odnosilo na osiguravanje da ne postoje ograničenja za ažuriranja Zakona o medijima, kao i na rješavanje zlouporabe strateških tužbi protiv sudjelovanja javnosti (SLAPP) usmjerenih na novinare.

U ostalim područjima Hrvatska se obvezala objaviti podatke o vlasništvu nad svim vrstama medija u jedinstvenom registru do lipnja 2026. godine. Međutim, dionici su izrazili zabrinutost da temeljne vlasničke strukture elektroničkih medija mogu ostati skrivene. Alat za praćenje medijskog pluralizma za 2023. godinu i dalje ukazuje na srednji rizik za transparentnost vlasništva nad medijima. To ukazuje na potencijalnu mjeru koja se odnosi na provjeru vlasničkih struktura (elektroničkih) medija kako bi se popunile sve praznine u pružanju smislenih informacija o stvarnom vlasništvu.

Sažetak o zajedničkom stvaranju u 2023. za Hrvatsku

Moglo bi se poduzeti mjere za jačanje okvira i provedbu postupaka javne nabave za oglašavanje države u lokalnim i regionalnim medijima. Kako bi se osigurali pravedni i neovisni postupci javnog nadmetanja, vlada bi mogla razviti smjernice o učinkovitim mjerama nadzora i promicati dobru praksu. To može značiti stvaranje modela kriterija za natječajne postupke koje trebaju slijediti lokalne i regionalne vlasti te izradu smjernica za razvoj struktura za praćenje i nadzor. Takvi modeli i smjernice mogli bi se provoditi u suradnji s civilnim društvom. Organizacije civilnog društva kao što je Hrvatsko novinarsko društvo već su [razvile potencijalne kriterije i identificirale područja za poboljšanje](#).

Korisni resursi:

- POV: [Open Gov Guide: Freedom of Expression and Media Freedom](#) (Vodič otvorene vlasti: Sloboda izražavanja i sloboda medija).
- Kanada ([2022.–2024.](#)) i Španjolska ([2020.–2024.](#)) rade na ovom području javnih politika.
- Partneri koji mogu pružiti tehničku podršku: [GONG](#), [Hrvatsko novinarsko društvo](#).

PODRUČJE 4. Klimatska i okolišna otvorenost

[Prema izvješću Europske komisije za Hrvatsku](#), ranjivost Hrvatske u kontekstu klimatskih rizika znači da je zemlja sve više izložena poplavama, ali i češćim toplinskim valovima i sušama. Usprkos raspoređivanju na klimatske ciljeve čak 40% sredstava za oporavak i otpornost Europske unije od ukupno 6,3 milijarde eura dostupnih Hrvatskoj, te ranjivosti ugrožavaju zelenu tranziciju Hrvatske, primjerice kroz smanjenje proizvodnje hidroenergije. S druge strane, Hrvatska Vlada je [navela ambicioznije ciljeve](#) u usporedbi s onima odranije za postupno ukidanje upotrebe ugljena, smanjenje utjecaja turizma, zaštitu prirodnih staništa i povećanje upotrebe obnovljivih izvora energije.

Hrvatska bi mogla ispuniti te ciljeve i poboljšati provedbu svog plana oporavka i otpornosti uvođenjem mjera koje povećavaju transparentnost, omogućuju sudjelovanje građana i jamče javnu odgovornost. Korištenje pristupa otvorene vlasti za jačanje provedbe strategija ili sporazuma povezanih s klimom i okolišem [izazov je otvorene vlasti](#).

Jedna od mjera mogla bi osigurati javni nadzor i transparentnost u financiranju borbe protiv klimatskih promjena i ekologizaciju postojećih fiskalnih postupaka i postupaka planiranja, kao što su oni na koje se obvezalo Pariškim sporazumom u sklopu nacionalno utvrđenog doprinosa (*eng. Nationally Determined Contribution: NDC*) Hrvatske kao države članice EU-a. Nadalje, s obzirom na to da veliki postotak ulaganja EU-a ide u zelenu tranziciju, bilo bi dobro osigurati dovoljnu transparentnost i mogućnosti za građanski nadzor. Takve aktivnosti bi mogle osigurati sredstva za energetska učinkovitost i obnovu nakon potresa, energetska tranziciju s niskim udjelom ugljika i dodjelu potpore poduzećima kako bi se osigurala učinkovita i transparentna raspodjela zelene tranzicije. U nekim slučajevima to može biti učinkovito putem novih formaliziranih mehanizama, dok drugi mogu imati koristi od postojećih praksi (kao što su Sporazumi o integritetu) kao način uključivanja civilnog društva. Informacije o raspodjeli proračuna i potrošnji mogle bi biti dostupnije kao otvoreni podaci s objašnjenjima i vizualizacijom s resursima koji su građanima razumljivi i koji su pisani jednostavnim jezikom.

Hrvatska bi se mogla obvezati na ambicioznije aktivnosti koje omogućuju sudjelovanje javnosti u ranim fazama procesa donošenja odluka, dopuštajući javnosti da oblikuje prioritete i doprinese praćenju napora vezanih uz zelenu tranziciju. Sve veći broj članova inicijative Partnerstvo za otvorenu vlast, kako na nacionalnoj tako i na lokalnoj razini, uključuje sudjelovanje u klimatskim i ekološkim mjerama. Na primjer, jedna od mjera mogla bi osigurati da postoje postupci za proaktivno pronalaženje i rješavanje problema zajednica koje se suočavaju s ekološkim pritiscima. U Hrvatskoj to može biti učinkovito pri rješavanju pitanja vezanih uz opskrbu vodom, dodjelu projekata obnovljive energije ili razvoj održivog turizma (koji će se možda morati

Sažetak o zajedničkom stvaranju u 2023. za Hrvatsku

uhvatiti u koštac i s osiguravanjem resursa).

Korisni resursi:

- POV:
  - [Implementing the Paris Climate Agreement through Transparency, Participation, and Accountability](#) (Provedba Pariškog klimatskog sporazuma kroz transparentnost, sudjelovanje i odgovornost).
  - [Open Gov Guide: Climate and Environment](#) (Vodič otvorene vlasti: Klima i okoliš).
- Gospodarska komisija Ujedinjenih naroda za Europu: [The Aarhus Convention An Implementation Guide](#) (Vodič za provedbu Aarhuške konvencije).
- Njemačka ([2017.–2019.](#)), Indonezija ([2022.–2024.](#)), Rumunjska ([2022.–2024.](#)) i [Urugvaj \(2021.–2024.\)](#) rade na ovom području javnih politika.
- Partneri koji mogu pružiti tehničku podršku: [Access Initiative](#), [Zelena akcija](#).